

volt, hogy középiskolás korú diákok milyen áhítattal beszéltek az egyik előadás után a kötet címét is adó *Az ördögyszáj*ról.

Vörös István drámáiban kétségtelenül rátalált valami nagyon finom egyensúlyra, amely műveiben a párhuzamos és szürreális, fiktív magyar történelmi keretbe ágyazva egyaránt nyújt gazdag intellektuális élményt parafrázisaival, a nyelvi környezet révén át- és újraértelmezésre készítő intertextuális kalandozásaival, míg a mindennapitól ennyire eltérő parallel térben mégiscsak a mindennapi ember mindennapi problémáival, saját élete kérdéseivel találhatja szembe magát az olvasó. Hatalmas távlatok és a kicsinység remekül megfér Vörös-nél egymás mellett. Hogy ez a furcsa világ még különösebb legyen, a leginkább költőként ismert drámaíró a dialógusokba időnként erős lírai felhangot kever, ami paródiajelleggel kölcsönöz időnként a legdrámaibbnak tűnő helyzeteknek is. Ezt a sokféleséget leginkább a műveket egységesen átító fanyar humor kovácsolja egységbe, és mértékkel fogyasztva minden kétséget kizáróan kifejezetten szerethető ez a groteszk.

Évtizedek, emberöltők távlatába röpitenek a kötetben lévő szövegek, a világ- és a magyar történelem nagy eseményeinek árnyékában megbújó részleteket világítanak be, de nagyon is maiak, nagyon is is-

merősek. Kevés cselekmény, sok ráközelítés, szeretet, gyűlölet, szerelem, testiség, elfogadás és kirekesztettség, megalkuvás; akár hétköznapijaink keserű szappanoperája is lehetne, sőt részben az is, de lényegesen bölcsőbb, több és őszintébb, ha nyitott szemmel olvassa az ember.

Vörös István drámaíróként is nagyon jól tudja, hogy mit tesz, s ahogy alkot, azt nagyon jól csinálja. Fogja mindenki az *Ördögyszáj*at, és menjen el a színházba is, aki csak teheti; biztos vagyok benne, hogy egyiket sem fogja megbánni.

CSEPREGI JÁNOS

(*Napkút Kiadó, Budapest, 2010,*
236 oldal, 2990 Ft)

TÉREY JÁNOS: *Jeremiás avagy Isten* *hidege*

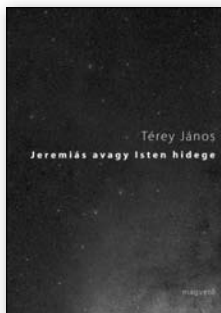
Mitől érvényes egy dráma? E kérdés adekvátsága felől persze sosincs kétség, de nehéz olyan választ találni, amely nem egy esztétikai-ideológiai zsákutcába tereli végül a válaszadót. A kortárs drámákat görcsösen érvényesre akarják írni szerzőik, elsősorban azért, hogy színpadra kerülhessenek, hiszen a színházak műsorpolitikája gyakran mutat hasonlóságokat a kereskedelmi tévékével. A görcsösség aztán át-üt darabjaikon, a rendezők mester-

kedésein, ami nézhetetlen, nyakatekert előadásokat és végül kongó nézőtereket eredményez.

De mi van Téreyvel? Legutóbb az *Asztalizene* című darabja aratott sikert a Radnóti Színházban, októbertől pedig a *Jeremiás avagy Isten hidege* című drámáját játssza a Nemzeti Színház. Előbbi darabot éppen az érvényesség zavaros kritériumának való megfelelés tette felejthetlenné, hiszen a XII. kerületi yuppie-környezetben játszódó történetet a valóságból a fikcióba átlépő figurák és szófordulatok hitelesítik. Vélhetően a *Jeremiás* elsődleges színpadi megítélése is nagyban ezektől a lényegre tekintve igencsak esetleges tényezőktől fog függeni, mert végsősoron azt vizslatja a színházi fogyasztó, hogy az eléje tárt darab mennyire tudja megjeleníteni azt a sajátos közeget, amit jelenkornak hívunk.

Ám a *Jeremiás* cselekménye a jövőben, pontosabban a főszereplő, Nagy Jeremiás országgyűlési képviselő jövőről szóló képzeteiben zajlik le. Afféle misztérium, a valóság extrapolációja az imaginárius debreceni metróvonal állomásain, ráadásul Penderecki zenéjére, szóval az egész olyan, mint egy rémálom. A megjelenő élő és halott alakok csak nyomokban tartalmaznak je-

lenkort, mint ahogy maga a protagonista is, ez a csapongó, opportunist, országos listán az országgyűlésbe jutott politikus, aki senkinek sem elég jó, még önmagának sem. Ráadásul az előtte felvonuló karnevál tagjai mind mentálisan rokkant paródiák, fél-lények, vagyis olyan alakok, akiket legfeljebb csak álmainkban láthatunk. Egyszóval aki a fentiekben jelzett érvényességfaktort akarja megtalálni a *Jeremiás*ban, az rossz úton halad. Térey zsenijét jelzi, hogy korábbi miliőiből ki tudott farolni, és egy hiteles árnyékvilágot tudott felvázolni elő-

tünk, méghozzá az álmodás kognitív jellemzőit is figyelembe véve. A szereplők mentesek ugyanis a valódi motivációktól, az alakok váz- és vázletszerűek, teljesen illogikusan cselekvők – akárcsak egy álomban.

Lehet, hogy furcsán hangzik, de Térey János azt írta meg, amit akart, és manapság ez már önmagában is erény. Bár a jelen recenzióban a terjedelmi okokból nem vállalkozhatok arra, hogy bővebben kifejtsem, miért lesz ennek ellenére a korábbi drámákhoz képest kevésbé népszerű a *Jeremiás*, annyit feltétlenül el kell mondanom, hogy a darab tökéletesen illeszkedik Térey eddigi életművének ívébe. Amíg a polisz ügyeivel való foglalatosság az *Asztalizenében*

még apátiaként, addig a *Jeremiás*-ban már cinizmusként jelenik meg (a sorba illeszkedik egyébként Terey legújabb verses regénye, a *Protokoll* is). A politikum felé történő folyamatos tájékozódás persze nem lehet mentes a jelenkor sajátosságainak számbavételétől. A szerző szülővárosának legendáriumából táplálkozó *Jeremiás* is bővelkedik a közélet teljes vertikumában, a köpönyegforgató újságírótól kezdve a joviális lelkészen át egészen a munkamániás alpolgármester asszonyig, de látnunk kell, hogy a feltűnő alakok csupán skiccek egy képzeletbeli tablón. Szerepeltetésük oka talán maga az előszámlálás aktusa, nem pedig ők maguk. A *Jeremiás* nem megszokott, cselekményes dráma, hanem tűnődés egy reflexiók térben, valahol a föld alatt, az időn kívül.

ZSOLNAI GYÖRGY

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2009,*
152 oldal, 2490 Ft)

WINSTON CHURCHILL: *Savrola*

Új sorozatot indított a Metropolis Media, mely Nobel-díjas szerzők eddig magyarul ismeretlen vagy nehezen hozzáférhető munkáit tartalmazza. A keménykötésű könyvsorozat az újságárusoknál kapható

más, a művelődni vágyó, kissé sznob, de kispénzű olvasókra építő sorozatokra emlékeztet (és e sorok néhány évig politikaelméletet hallgató íróját Kim Ir Szen összes műveinek észak-koreai idegennyelvű kiadására is). A sorozat úgy kínálja magát, mint ami senki ember fia polcáról nem hiányozhat.

E marketingfogás nagyon is érthető egy piacról élő kiadó esetében, de valószínűleg a nyitó kötet, a *Savrola* nélkül azért még kiművelt emberfő lehet valaki, s nyugodtan nézhet kortársai szemébe akkor is, ha nem olvasta, még csak bele sem szagolt. A *Savrola* ugyanis nem nélkülözhetetlen. Viszont valóban kuriózum, s örömteli, hogy magyarul is hozzáférhető, Tamás Gábor korrekt fordításában.

Elsősorban nem az egy méter kéket vásárolni kívánó lakberendezőknek vagy a könyvgyűjtögető sznoboknak ajánlatos (persze egyéb, irodalomszociológiai okokból nekik is), hanem a történelem iránt érdeklődő különcöknek, az izgalmas és ódon, múlt századfordulós szórakoztató regények kedvelőinek, azoknak, akik szívesen belemerülnek egy kissé poros, de meglehetősen izgalmas regény világába. Hajlamos vagyok a könyvet ponyvaként, jó szórakoztató regényként olvasni, de legalább ennyire érdekes a történelmi példázatként, egy politikai orientáció illusztrációjaként való olvasat is.